

Predjavno diskusijo o novem finančnem sistemu

V začetku junija pridela v najširšo diskusijo osnutka zakona o finančnem sistemu in zakona o splošnem družbenem planu. Ta dva osnovna zakona, ki so ju pripravili v Svetu za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti pri vladi FLRJ, urejata v glavnem naš novi finančni sistem. Ljudski skupščini bosta izročena v obravnavanje in sklepanje najbrž na jesen.

Eno najvažnejših načel novega finančnega sistema je osamosvojitelj gospodarstva, gospodarskih podjetij in gospodarskih združenj. To se bo pokazalo predvsem v novem načinu določanja planov. Namesto podrobnega planiranja od zgoraj, kakor doslej, določa državni organ samo temeljne proporce plana. Podrobne proizvodne plane sestavljajo sama podjetja. Z osnovnim planiranjem zagotavlja država krepitev glavnih gospodarskih panog in socialistično razvojno smer. Vse drugo je prepušča podjetjem. Država zagotavlja s planom razvoj metalurgije, strojearne in elektrifikacije, kolektivni samostojni planirajo po tržnih potrebah, ali bodo izdelovali več blaga za oblake ali drugih tekstilij, čevljev ali pohištva in kakšne vrste. Kolektivni proizvajajo tisto, kar je rentabilno, rentabilno pa je tisto, kar kupujejo potrošniki. Tako pride bolj do izraza iniciativa kolektivov in uporaba ekonomskih zakonov (ponudbe in povpraševanja).

Osamosvojitelj podjetij pa ne bo izražena samo v planiranju proizvodnje. To bo doseženo tudi z novim načinom razdeljevanja dobička podjetij. Državni organ določa osnovne proporce v razdeljevanju dobička in s tem zagotovi sredstva za razvoj osnovnih gospodarskih panog, potrebnih za graditev socializma in sredstva za druge, splošne državne potrebe. Ostali del dobička razdeli sam kolektiv. Podjetje bo torej dolžno odvesti od svojega dobička za splošne družbene potrebe letno v splošni državni proračun n. pr. 40 milijonov din. Ostali dobiček, denimo 70 milijonov din, pa bo razdelil sam kolektiv za razširjenje in napredek podjetja, za potrebe življenjskega standarda delavcev in uslužbencev, za dodatne plače in nagrade itd. S tem torej dosežemo samofinansiranje podjetij in osnovo načela novega finančnega zakona, namreč poslovanje podjetij po dejanskem gospodarskem računu, to se pravi rentabilno poslovanje.

Glavni namen takšnega načina razdeljevanja dobička je popolna in avtomatična zainteresiranost vsega gospodarskega kolektiva kakor tudi vsakega posameznika na tem, da doseže podjetje čimvečji dobiček. Čim bolj bo namreč podjetje delalo, tem večji dobiček bo imelo in ostalo mu bo več denarja za splošni napredek samega podjetja ter za dodatno nagrajevanje delavcev in uslužbencev. Tako novi način razdeljevanja dobička povezuje koristi vsakega posameznega proizvajalca s koristmi podjetja in vsega gospodarstva. Brž ko kak delavec preseže normo, mu gre po enajset določenih razpredelnici ustretni del dobička. Vsakemu posameznemu delavcu ali uslužbencu pa je hkrati v prid, da presega normo tudi lovarki, ki dela kraj njeja. Vsak posamezni uspeh gre namreč v okvir skupnih uspehov, tako se doseže večji skupni dobiček. Vsi člani delovnega kolektiva so torej zainteresirani na tem, da se poveča proizvodnja in zboljša organizacija dela, zniža polna lasna cena, zboljša kakovost itd., da posluje podjetje kar najbolj rentabilno, da doseže večji dobiček in da ima na razpolago več denarja za svoj napredek in za dodatne nagrade. Za vse to niso več potrebni nobeni administrativni ukrepi o upravljanju in organizaciji dela, kajti vse to dosežemo z avtomatičnim delovanjem ekonomskih momentov. Gospodarsko podjetje ne bodo več podobna ustanovam, ki čakajo na določanje iz državnega proračuna, marveč bodo postala zares gospodarske enote.

To sistem razdeljevanja dobička zagotavlja gmojni temelj, da lahko delovni kolektivi upravljajo podjetja. To je družbeno koristni značaj novega finančnega

Nadaljevanje na 2. strani

Dubrovniško gostinstvo ima na razpolago okrog 1200 postelj

V Dubrovniku je MLO te dni obravnaval na konferenci vprašanje dosežanja razvoja turističnega prometa v mestu in bližnji okolici. V primeri z letom 1946 je Dubrovnik zelo napredoval. Dubrovniško gostinstvo je imelo pred petimi leti za letoviščarje na razpolago samo 530 postelj, zdaj pa jih ima okrog 1200. Zato se je v Dubrovniku tudi pot-

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Proletarci vseh dežel, združite se!

Poština plačana v gotovini

Ljubljana, sreda, 30. maja 1951

STEVILKA 125. — LETO XII. — CENA 5 DINARJEV

Uredniški odbor — Odgovorni urednik Vlado Vodopivec
Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6 — Uprava: Kopitarjeva ul. 2
Telefon uredništva in uprave: 52-61 do 52-65 — Telefon narodniškega oddelka 50-30 — Telefon oglašnega oddelka 36-85 —
Številka ček. rač. 504-90321-0 — Mesčna naročnina 120 din —
Tisk tiskarne »Ljudske pravice« v Ljubljani: Kopitarjeva ul. 6

Ridgwayeve čete še vedno napredujejo v Severno Korejo in zajemajo cele enote Severnokorejcev in Kitajcev

Tokio, 29. maja. (Tanjug). V poročilu osme ameriške armade je rečeno, da so včeraj ujeli največje število kitajskih vojakov od začetka korejske vojne. Samo včeraj so ujeli več kot 2500 vojakov, število kitajskih vojakov, ki so jih zajeli v zadnjih 7 dneh, pa presega 5000. Razen velikega števila kitajskih vojakov, ki se vdajajo zdaj brez orožja, so se včeraj manjše kitajske enote vdajale v celotni sestavi, z orožjem in s svojimi oficirji na čelu.

Sile združenega poveljstva napredujejo nekoliko počasneje na vzhodnem delu bojišča, kjer se kitajske enote ponekod zelo srdito upirajo. Odpor kitajskih enot je bil najmočnejši pri Pjongčongu, na vzhodnem koncu rezervarja Hvačona in na območju Indžeja, Ameriške prednje straže so se prebile na sever od Indžeja, vendar pa so bile zaradi močnega ognja iz topov in minometov zaustavljene.

Izvidniška letala združenega poveljstva poročajo, da se premikajo

Program nove indonezijske vlade

Djakarta, 28. maja. AP poroča, da je predsednik indonezijske vlade Soekiman izjavil danes v parlamentu, da bo Indonezija neodvisna v svojih odnosih med Vzhodom in Zahodom, vendar pa to še ne pomeni, da bo vodila nevtralnopolitično. Glede odnosov s Holandsko je Soekiman poudaril, da se bo v tej smeri nadaljevala politika prejšnje vlade, to se pravi, da bo indonezijska vlada še nadalje zahtevala suverenost nad vso Novo Gvinejo ne glede na revizijo o tem vprašanju in ne glede na morebitne spremembe odnosov s Holandsko.

Najvažnejši sklepi, ki bodo sprejeti glede notranje politike države, so nacionalizacija Javanske in Emisijske banke, ki je v rokah Holandcev in drugih večjih podjetij. Vlada bo prav tako razveljavila stare holandske agrarne zakone in uvedla nove. Na koncu je novi predsednik vlade sporočil, da bo po možnosti odpravljena prepoved stavk in ustavitve dela v važnih podjetjih, ki je bila uvedena v začetku tega leta.

Perzijski spor bi po mnenju ameriškega lista spadal pred Organizacijo ZN

V Teheranu napeto stanje zaradi možnih nemirov

New York, 29. maja. Današnji »New York Times« piše, da bi morali perzijski petrolejski spor obravnavati Združeni narodi, in pravi: »Od vseh napak, zaradi katerih je prišlo do per-

Rasni nemiri v Capetownu

Capetown, 29. maja. V Capetownu je prišlo do spopada med policijo in demonstrantki ki so protestirali zoper vladni zakon, po katerem bi moralo priti temopolito prebivalstvo v pokrajini Cap v posebne volilne imenike. Pri spopadu je policija uporabljala gumijevke in je bilo poškodovanih več kot 50 ljudi. Čež dan je v Capetownu demonstriralo proti takšni vladni politiki nasproti temopolitemu prebivalstvu več tisoč belih južnoafriških veterancev iz druge svetovne vojne.

velike skupine Kitajcev proti jugu, posebno pa proti vzhodnemu delu rezervarja Hvačona. Vendar sodijo, da ima vse to prizadevanje Kitajcev namen, pridobiti čas, da bi bil omogočen umik ogroženih enot.

Poveljnik osme ameriške armade general Van Fleet je izjavil, da bodo njegove enote tolke zasledovane kitajske enote, dokler bo le mogoče.

Severnokorejsko poročilo

Fenjang, 29. maja. (Tanjug). V večrajšnjem sporočilu štaba severnokorejskih sil, ki ga prenaša Tass, je rečeno, da so severnokorejske enote ob sodelovanju kitajskih prostovoljcev zavrnile na vseh delih bojišča sovražnikove protinapade in utrdile svoje položaje, ki so jih že prej zavzele. Sporočilo dodaja, da so bila sestreljena tri sovražnikova letala.

General Vandenberg o sovjetskih reaktivnih letalih

Washington, 29. maja. General Vandenberg, šef letalskega štaba ZDA, je danes izjavil, da imajo v Rusiji izdelana letala na reaktivni pogon »Mig-15«, ki jih uporabljajo Kitajci na Koreji, reaktivni motor, ki je »boljši od vsakega našega«. Vendar pa je dodal, da je »pri nas boljša izvežbanost, delovanje letalskega topništva pa mnogo nad sovražnikovim, zaradi česar jih prekašamo, čeprav imajo oni premoč v hitrosti, dviganju in operacijah v

Poraz kominformovcev na volitvah v Italiji

Rim, 29. maja. (Reuter). Dvodnevne občinske volitve v severni Italiji so se končale včeraj s porazom, ki napoveduje, da bi utegnili KP Italije in Nemijska socialistična stranka izgubiti nadzorstvo nad številnimi občinami, ki sta jih vodili več kot pet let.

Približno 90% od 10 milijonov volivcev je v 28 pokrajinah odšlo na volitve. Prvi rezultati so pokazali, da je krščansko-demokratska stranka močno napredovala v strogo katoliški pokra-

višini. Vandenberg je nastopil kot priča med senatno preiskavo zaradi odstavitve generala Mac Arthurja.

V Združenih narodih so razpravljali o možnostih za prekinitev sovražnosti na Koreji

New York, 29. maja. (Tanjug) Odbor za dobre usluge Združenih narodov, ki ga sestavljajo predstavniki Perzije, Švedske in Mehike, je zadnji teden razpravljal, kakšne so možnosti, da bi znova zahtevali od kitajske vlade, naj preneha s sovražnostmi. Vendar je eden izmed članov tega odbora danes dejal, da ne bo novega sestanka niti danes niti jutri in da je nadaljnji razvoj odvisen od tega, kako se bodo iztekle vojaške operacije.

Azijski izvedenci mislijo, da kitajski komunisti ne bodo odgovorili na noben predlog za ustavitve sovražnosti v času, ko doživljajo težak poraz. Svoje dokaze opirajo na poznavanje azijske mentalitete, ki jim prepoveduje, kakor pravijo, politična pogajanja v času, ko jim gre slabo. Sodijo, da je bolj verjetno, da bodo kitajski komunisti in njihovi severnokorejski zavezniki poizkusili preiti v obrambo in začeti svoje rane, preden se bodo odločili za nov korak.

Tukajšnji vojaški izvedenci tudi ne mislijo, da bi lahko sedanji taktični poraz ustvaril odločilno zmago. Mislijo, da se bodo komunisti verjetno pregrupirali in poizkusili nov napad ob podpori kopnih in letalskih sil.

jini Trenti, kjer je število njenih glasov naraslo od 11.000 pred petimi leti na 18.000 danes. Število glasov, ki so jih dobili komunisti in njihovi zavezniki, se je znižalo od 11.000 na 8000. Prvi rezultati iz drugih pokrajin kažejo, da je splošno napredovalo majhno neofašistično »Socialno gibanje«. To neofašistično gibanje je prva stranka, ki je razen vladajoče krščansko-demokratske stranke zaznamovala napredek.

Končni rezultati bodo znani jutri ali v četrtek. Krajevne volitve bodo v nadaljnjih 30 severnih in srednjih pokrajinah v nedeljo 10. junija. V ostalih pokrajinah pa bodo volili jeseni.

V poročilu notranjega ministrstva o poluradnih volilnih rezultatih je rečeno, da so demokristjani z veliko večino zmagali nad kominformovskim blokom v 19 od 25 severnoitalijanskih pokrajinskih svetih. V še dveh drugih pokrajinah so dosegli demokristjani skupaj z nekaterimi drugimi strankami prav tako koalicijsko večino.

Vohuni češkoslovaškega poslanstva na zatožni klopi

Beograd, 29. maja. Danes se je začela pred vojaškim sodiščem v Beogradu razprava proti vohunski skupini, ki je pod vodstvom vojaškega atašea češkoslovaškega poslanstva v FLRJ, majorja Stefana Gale zbirala zaupne vojaške podatke in druge državne tajnosti.

Na razpravi, kateri prisostvuje mnogo ljudi, med njimi zastopniki domačega in tujega tiska, je pomočnik vojaškega tožila JA major dr. Vuko Goče-Gučetič obtožil Ljudevita Kovača, kapetana JA, elektrostroj inženirja, državljana FLRJ, Jaroslava Nemca, tajnika vojaškega poslanstva ČSR v Beogradu, Barbaro Kovač, ženo prvooctoženca, ter Bedriho Glas, po narodnosti Čeha in državljana ČSR, lastnika tapetniške delavnice v Beogradu, da so zbirali in izdajali strogo zaupne vojaške in druge podatke. Prvi trije obtoženi so bili aretirani 13. maja pri vohunskem dejanju, Bedrih Glas pa je bil aretirani dan pozneje.

Ljudevit Kovač je stopil v vohunsko službo ČSR takoj po zloglasni resoluciji Informbiroja. K temu so ga nagovorili diplomatski zastopniki češkoslovaške republike v FLRJ. Obtoženi Kovač je prišel do teh podatkov tako, da je zlorabljal svoj položaj v JA.

Obtoženi Jaroslav Nemeč je zbiral podatke zaupno vojaškega in državnega značaja ter jih izročal vojaškemu atašeu ČSR, dvakrat pa neposredno drugemu oddelku generalštaba ČSR v Pragi.

Obtožena Barbara Kovač je podatke strogo zaupne vsebine, ki jih je dobila od svojega moža, izročala sekretarju vojaškega poslanstva ČSR v Beogradu.

Obtoženi Bedrih Glas je prav tako izročal podatke zaupno vojaškega značaja pomočniku vojaškega atašea Dvořaku in tajniku istega atašea.

Obtoženi Kovač je sprejel od poslovodje češkoslovaške knjižarne »Ord« v Beogradu razno protijugoslovansko literaturo. Po tem poslovođu je bil tudi domeničen sestanek z obtoženim G-om. Na tem sestanku je Kovač privolil, da bo zbiral zaupne vojaške in politične podatke ter jih pošiljal češki obveščevalni službi. Septembra 1949 je Kovač dal Stefanu Galu imena poverjenikov za zvezo

Naši izseljenci v Ameriki o Jugoslaviji

Znanemu borcu za delavske pravice Etbinu Kristanu, ki prispe v kratkem na obisk v Jugoslavijo, so priredili naši izseljenci v New Yorku poslovilni večer. Glavni urednik lista »Hrvatski svijet« Srečko Tanasković je predaval na večeru o Jugoslaviji. Poudaril je važno vlogo maršala Tita v uresničenju stoletnih sanj jugoslovanskih narodov: bratstva in enotnosti. Prosil je Etbina Kristana, naj izroči jugoslovanskim narodom bratske pozdrave jugoslovanskih izseljencev v Ameriki. »Povej vsem Jugoslovanom,« je rekel, »da s povi s njimi in da bomo storiili vse, da podpremo njihovo veliko prizadevanje na poti k novemu in srečnejšemu življenju.

Egiptovsko-britanski spor

Kairo, 29. maja. UP poroča, da je egiptovski zun. min. Mohamed Sala el Din zavrnil danes v senatu poslednje britanske predloge za rešitev spora, ki je nastal spriču bivanja britanskih čet na področju Sueškega prekopa. Dejal je, da Egipt zavrača britanske predloge, ker so v nasprotju z egiptskimi nacionalnimi interesi. Egiptski zunanji minister je na koncu pripomnil, da bo Egipt, če bi bila pogajanja neuspešna, ukrenil vse potrebno, da bodo britanske čete zapustile egiptsko ozemlje, in da se bo anglo-egiptski Sudan priključil k Egiptu.

50 rudarjev zasutih v angleškem rudniku

Ersington (Severna Anglija), 29. maja. V ersingtonskem rudniku je prišlo danes zgodaj zjutraj do eksplozije v dveh jaskih. Reževalna mošta so poslali v rove, da bi rešila zasute ljudi, katerih število cenijo nad 50. Več kot 2.200 ljudi je zaposlenih v tem rudniku.

Železniška nesreča v Italiji

Rim, 29. maja. (Reuter). Na železniški postaji Palo, 40 km severozahodno od Rima, je ekspresni vlak trčil v tovorni vlak. Pri tem je bilo poškodovanih 15 ljudi, med njimi nekaj težko.

Stavka šoferjev v Londonu

London, 29. maja. Več kot četrtina šoferjev nacionaliziranega cestnega prometa je včeraj nehala delati. Stavkajoči protestirajo proti sklepu ravnateljstva cestnega prometa, ki je uvedlo posebne patrulje za nadzorstvo nad nepravilnimi voznjaki, parkiranjem in sprejetjem potnikov. Razširitev te stavke, ki je sedaj zajela nad 11.000 šoferjev, bi resno ogrozila razdeljevanje hrane in industrijskega blaga.

protiletalskega topništva in drugih vojaških voditeljev, obvestil ga je o številu radarjev, ki jih ima JA itd. Na poznejših sestankih je dobil Kovač od Gala nalogo, naj nagovori nekega mlajšega oficirja za vohunsko delo. Kovač je imel svoj vohunski psevdonim »Sima«, s katerim je podpisoval poročila za svojega vohunškega šefa.

Septembra 1950 je Kovač nadaljeval vohunstvo in je bil povezan z novim taktikom vojaškega atašea ČSR v Beogradu, obtoženim Jaroslavom Nemcem. Do 13. maja 1951 je imel z njim 8 sestankov, na katerih je Kovač dajal razna špijonska poročila.

Obtoženi Jaroslav Nemeč se je pred prihodom v Jugoslavijo dva meseca večal za špijonsko dejavnost v Jugoslaviji. Vojaški ataše major Gal je Nemcu naročil, da je njihova naloga spoznati JA, zbirati podatke o njeni organizaciji, o razvrstitvi njenih enot itd. Obtoženi Nemeč je tako opravljal špijonsko delo v Beogradu, pa tudi izven Beograda. Sredi decembra 1950 je šel skupno z majorjem Hristovim, pomočnikom vojaškega atašea bolgarskega veleposlanstva v Beogradu, na potovanje v Sremske Karlovice, Novi Sad, Srbobran, Vrbas in še druge kraje, kjer je tri dni zbiral podatke o razmestitvi in številu enot JA.

Obtoženi Nemeč se je med svojim bivanjem v Beogradu sestel približno dvajsetkrat z obtoženim Bedrihom Glasom in ga nagovarjal, naj mu zbira različne vohunski material, na kar je ta pristal Bedrih Glas je bil med okupacijo v Beogradu zelo blizu Nemcem in se je takrat imenoval Fritz Glas. Razen špijonskih podatkov gospodarskega značaja je zbiral tudi podatke o topovih, o inštruktorjih JA itd.

Ko je tožilec prečital obtožnico, se je začelo zasliševanje obtoženega Ljudevita Kovača, ki v glavnem priznava svojo krivdo, katere pa tudi ne more tajiti, ker ga bremenijo bogat dokazni material. Obtožnica pa tudi zasliševanje obtoženega Kovača je pokazalo, da je Kovač človek brez narodnega ponosa in človeškega dostojanstva.

Razprava se nadaljuje.

Pogled na Dubrovnik s letala

Pomiritev na Koreji?

Spor za Korejo je v zadnjem času prišel v tako fazo, da se vedno bolj vsiljuje vprašanje, koliko časa se bodo še vlekle borbe na Koreji.

Predpostavke, da je nastopil ugoden trenutek za sporazumno rešitev korejskega vprašanja, postajajo zato vedno bolj realnost. Vojaški in politični razlogi govore čedalje bolj za to, da smo zdaj bliže rešitvi korejskega vprašanja kot pa, recimo, še pred dobrim mesecem dni, ko je nad Korejo visela še nevarnost kitajskega udara, kitajskega valjarja.

Drugi val kitajske spomladanske ofenzive se je namreč spremenil v splošen umik kitajskih in severnokorejskih čet. Nevarnost, da bo Kitajska intervenirala s svojim letalstvom za mandžurskih baz, se ni uresničila, čeprav bi ta akcija Kitajcem verjetno izzvala odločno reakcijo ameriških letalskih sil in nujno vodila k zaostritvi in tudi razširitvi sedanjega spopada na Daljnem vzhodu. Ni tako težko razumeti, zakaj Kitajci niso izkoristili te možnosti in vrgli rokavice svojemu nasprotniku. Kitajci so verjetno spoznali, da imajo pred seboj nasprotnika, ki jih prekaša ne samo po oborožitvi, marveč tudi po boljših transportnih možnostih in večji organizatorični sposobnosti.

Vsi ti momenti so zdaj prepričali Kitajce, da na Koreji ne bodo mogli doseči večjih uspehov. Prepričali so jih, da lahko vodijo le še obrambne boje, pa nič več. Kitajci so res v svoji zadnji ofenzivi prišli do neposredne bližine Seula, toda to je bil samo začetni uspeh toliko reklamirane in s strahom pričakovane spomladanske ofenzive. Od tistega časa pa se o kitajski udarni moči vse manj čuje.

Politični razlogi za to, da bi se vojna na Koreji lahko v doglednem času končala s kompromisom, pa se vedno bolj čutijo tudi na tisti strani, ki doslej ni bila pripravljena slišati prav nič o kakršnem koli zatišju na Koreji. Kakor kaže, iščeta Moskva in Peking zdaj najbolj primeren način, da bi se vojna na Koreji likvidirala, po možnosti s čim manj hrupa in čim manj govorjenja, tako, kakor so pred leti Rusi kar čez noč rešili vprašanje berlinske blokade. V tej zvezi pa se takoj postavlja tudi vprašanje, kaj naj bi bila baza eventualnega sporazuma.

Zato se v zadnjem času zopet pogreva staro vprašanje, kje bi se morale ustaviti čete združenega poveljstva, ali na 38. vzporedniku, ali pa na najožjem mestu korejskega polotoka — med Fensjangom in Vonsanom — na 39. vzporedniku. Vzporednik (38.) ni namreč samo navadna demarkacijska črta, ki slučajno loči Severno od Južne Koreje, marveč nekaj več. To je črta, ki loči dve sferi med seboj.

Prav te dni so prinesli ameriški listi besedilo izjave, ki bi jo moral podati Truman že marca, če ga ne bi pri tem oviral general Mac Arthur s svojo politiko. Večina ameriških listov meni, da predstavlja ta izjava — čeprav naknadno objavljena — poziv Pekingu za rešitev korejske krize na osnovi 38. vzporednika.

Čeprav govore vsi razlogi proti nadaljevanju vojne na Koreji, ki se spreminja vedno bolj v grobišče kitajsko-korejskih vojakov — po zadnjih podatkih so zavezniške čete oneposobile že milijon kitajsko-korejskih vojakov — pa kitajska vlada še do danes ni pokazala nikakršne želje, da bi se korejski spor spravil s pota. Ameriški opozalci smatrajo, da je rešitev tega spora v nemali meri odvisna od nadaljnje razvoja dogodkov na korejskem bojišču, predvsem pa od vprašanja, kdaj bodo kitajski oblastniki spoznali, da se vojna na Koreji obrača vedno bolj proti njim.

Danes še vedno ni jasno, kaj zasleduje Moskva s svojo največjo akcijo v korejskem vprašanju. Lahko pa predpostavljamo, da je sovjetska vlada izrazila željo, naj bi se korejski spor spravil s pota, predvsem iz spekulativnih namenov. Ta akcija je, kakor vse dosedanje akcije sovjetske diplomacije, preračunana verjetno le na propagandni učinek.

Ni izključeno, da pride na Koreji tudi do premirja, toda premirje še ni mir.

.....

Nadaljevanje s I. strani
sistema. Za vsako družbeno obdobje je bistveno vprašanje, kdo si prisvoja, oziroma kdo upravlja presežek proizvodnje. Pri nas ga upravlja še država. Ta dobiček gre v enolični fond (v splošno-državni proračun), iz katerega ga država razdeljuje in znova vrata gospodarskim panogam, podjetjem in za razne državne in družbene potrebe. To način gospodarjenja, ki smo ga prevzeli od ZSSR in ki je morda nujen v fazi administrativnega socializma, povsem ustreza naziranjju, naj država upravlja gospodarstvo. Ta način zagotavlja gmojne temelje okolelega birokratskega centralizma. Proizvajalci, ki ustvarjajo proizvodni presežek, ne sodelujejo v njegovi razdelitvi. Čeprav smo dobili zakon, po katerem delovni kolektivi upravlja gospodarska podjetja in gospodarska združenja, v resnici še nismo dosegli družbene decentralizacije, kajti delavski sveti kot organi neposrednih proizvajalcev še ne odločajo o proizvodnem presežku. Novi finančni sistem bo odstranil to protislovje: neposredni proizvajalci bodo naposled dobili pravico, da bodo prek delavskih svetov sami razdeljevali velik del dobička.

Novi finančni sistem pa ureja na nov način tudi naš proračun, dalje vprašanje cen, vprašanje demokratične in podrobnejše kontrole nad porabo splošnega družbenega denarja, odnos med notranjo in zunanjo ekonomiko itd. Pot novega finančnega sistema nikakor ne bo lahka. Nasprotno, lo je velik preokret v našem gospodarskem sistemu. Za uspeh bo najvažnejše, da se bodo naši ljudje temeljito pripravili na ekonomičen način upravljanja in dela v gospodarstvu, da se bodo otresli administrativnega duha in prakse v delu, ki duši njihovo ustvarjalno pouda.

Malo je namreč možnosti, da bi sovjetska diplomacija kar preko noči spremenila svojo agresivno taktiko. Verjetno ji gre le za to, da bi lahko zopet paradržala pred svetom kot pobornik miru.

Vendar pa na Zapadu še niso izgubili upanja, da bo morda že do 25. junija prišlo do nekega okvirnega kompromisa v korejskem vprašanju. Londonski »Times« je pred dnevi napisal, da bi morali nuditi Kitajcem še eno priliko za mirno rešitev spora. Vendar pa dobra volja zahodnih sil še ne pomeni popuščanja. Vrata za rešitev korejskega vprašanja so sedaj bolj široko odprta, toda samo za pogajanja, ne pa za popuščanje in barantanje.

Prav zato, da bi nudili Kitajcem sprejemljivo osnovo za razgovore, je ameriška vlada, kakor piše »New York Herald Tribune«, pripravljena pristati na kompromisno rešitev — čeprav so zdaj Ridgwayeve čete gospodar položaja. Ameriško stališče je v bistvu v tem. Korejsko vprašanje se ne sme obravnavati odvisno od vprašanja Formoze in kitajskega predstavnitva v ZN. Kitajske vojaške sile se morajo umakniti s Koreje, vzdolž 38. vzporednika pa se bo ustvarila demilitarizirana cona v širini 32 kilometrov.

Zdaj je samo še vprašanje, ali sta Peking in Moskva pripravljena resno začeti pogajanja, ali pa gre samo za nov poizkus otipati pripravljenost zapadnega sveta na pogajanja. V interesu Pekinga je, da te možnosti ne zavrne, kakor je to bila dosedanja praksa pekinških gospodarjev.

Paveličeva filatelija

22. julija bomo proslavili 10. obletnico pričetka oboroženega odpora

Po vsej državi, vseh ljudskih republikah bodo proslavili letos 10. obletnico, kar je delovno ljudstvo Jugoslavije začelo oboroženo borbo proti okupatorju ter za nacionalno in socialno osvoboditev.

Kongres Osvobodilne fronte je sprejel predlog, da bo predlagal Ljudski skupščini Slovenije, naj imenuje 22. julij kot narodni praznik. Tege dne je namreč v Sloveniji prvi strel organiziranega odpora podri okupatorjevega hlapca.

Odpor slovenskega ljudstva proti okupatorju se je pravzaprav pričel takrat, ko so fašistične čete stopile na slovensko tla. Prvi meseci odpora so razdobje priprav za oboroženo borbo. Po vsej Sloveniji so domoljubi zbirali orožje, zavedni ljudje so se pod vodstvom komunistov že zbirali v prve čete.

V tem času so bile tudi razne napisne akcije, ki so pozivale ljudi na odpor. Vojni komiteji so zbirali simpatizerje in pripravljali ljudi na dan, ko bodo lahko s puško v roki začeli borbo proti okupatorju. Po napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo se je razpoloženje in srd ljudi proti okupatorju še povečalo. V gozdovih se rasle skupine ljudi v čete.

V prvi polovici julija so bile organizacijske priprave v polnem teku. 17. julija je prispel iz Ljubljane na Jelovico član glavnega poveljstva in član Centralnega komiteja KPS Stane Žagar, ki

je prinesel navodila za organizacijo partizanske vojske na Gorenjskem. Tege sestanaka so se udeležili vojaški zastopniki jeseniškega in kranjskega komiteja. Na tem sestanku so sklenili, da bo 20. julija skupen širši sestanek kranjskega in jeseniškega okrožnega komiteja, kjer se bodo pomenili glede organizacije partizanstva in pričetka prvih akcij. Na ta sestanek pa so prišli le vojaški in politični zastopniki jeseniškega okrožnega komiteja. Kranjski zastopniki niso mogli priti, ker so jih zasledovale nemške patrrole. Bodo organizirali jeseniško, kranjsko in jelovsko četo ter rašiško in kamniško četo.

Tako kakor na Gorenjskem so tudi drugod po Sloveniji v drugi polovici julija 1941 po navodilu vojnih komitejev začeli neposredne priprave za oborožen odpor proti okupatorju. V kamniškem okrožju so bile organizirane kamniška, domžalska in menška četa. Po vnaprej določenem načrtu so začele oborožen odpor 22. julija. Porušili so mostove na Bistrici, minirali serpentine in naspe na cesti Kamnik—Gornji grad ter rušili brzojavne in telefonske zveze. Kamniška mladina je hotela to noč požgati v Kamniku garaže Gestapa, a je bila izdana. Gestapovska zaseda jih je pričakala, dva mladince sta bila ubita, eden pa je bil ujet. Te prve akcije so Nemce silno zmedle. Razen neuspeha v Kamniku so bili partizani povsod uspešni. Med drugim so po nekaj dneh napadli patrulo pri Mengšu, pri Zelodniku so napadli avtokolono, sestavljeno iz štirih kamionov in dveh motociklov, ter jo pristili, da se je vrnila v Domžale.

Tudi na Štajerskem so partizanske skupine 22. julija izvedle prve sabotažne akcije, razbijale so avtoznake in kažipotna na cestnih križiščih, že junija pa so napravili razne zelo uspele napisne akcije. Partijska organizacija je izvedla razmeroma močno mobilizacijo ljudi. Komunistična mladina, pa tudi sokolska, je ponekod šla že junija protivoljno v partizane, razen tega pa tudi mnogi komunisti in drugi zavedni ljudje, ki so se morali umakniti pred Nemci. Trboveljčani so se zbirali na Čemšenški planini, Zagorjani pa v hribih nad Zagorjem. Obe skupini sta se konec julija združili v četo revirskih partizanov. Štela je 47 ljudi, pretežno rudarjev iz Zagorja in Trbovelj. Četo je vodil pokojni Lojze Hohkraut.

Iz Maribora je že 27. junija odšla na Pohorje prva skupina članov Partije, ki so imeli nalogo organizirati prvo edinico. V drugi polovici julija je prišlo na Pohorje še 74 tovarišev, po večini članov KPS, ki so se morali umakniti pred okupatorjem. Ti so že prej izvrševali razne sabotažne akcije. Skoro polovica teh tovarišev pa ni prišla do partizanskega taborišča, ker so jih Nemci polovili in ujetili.

Na Notranjskem je bilo že konec julija 1941 organizirano prvo partizansko taborišče. Po večdnevem bivanju so od-

šli na Pugledu pri Ljubljani, v začetku avgusta pa so se vrnili na Mokerc. Komandir čete na Mokercu je bil narodni heroj Ljubo Šerčer.

V juliju 1941 je bilo tako na slovenskem ozemlju že 15 organiziranih partizanskih čet, ki so po navodilu vrhovnega poveljstva 22. julija začele z oboroženimi akcijami. Te čete so bile: jelovska, kranjska, tržiška, poljaneka, rašiška, menško-radomejska, kamniška, pohorska, mislinska, revirska, celjska, ribniška ter četi na Pugledu in Mokercu. Iz

Tovariš Stane Žagar je bil član Glavnega poveljstva in CK KPS

zapisov raznih okupatorjevih komand ter partizanov vidimo, da je bilo od 22. julija dalje nešteto akcij, med drugim 25. julija napad na Stražo pri Otovcu, istega dne je odšlo iz Kranja 65 partizanov — članov KP, ki so ustanovili na Storičiču in Smohorju kranjsko in tržiško četo. Na Primorskem so Slovenci pod vtisom vesti o vestaji v Jugoslaviji začeli širiti propagando, letake in napisne akcije, ki so pozivale Primorce v skupen boj z ostalimi Slovenci, vzporedno pa so začeli z raznimi sabotažnimi dejanji na železnici in v vojni industriji. 28. julija je bil okupator na Gorenjskem zaradi partizanske aktivnosti prisiljen izdati odlok, s katerim je bilo prepovedano gibanje ljudem od 22. do 4. ure. Istega dne so ustrelili dva partizana. 29. julija je Ljubljana odgovorila na teror nemške soldateske s tem, da je bil ubit na Kongresnem trgu nemški vojak. Nemci so zahtevali od Italijanov, naj zaduše komunistično gibanje.

V sklopu vseh teh oboroženih akcij pa je počel 22. julija prvi partizanski strel v Sloveniji na cesti med Tacnom in Smartnem pod Smarno goro. Na tej cesti je partizanska patrula čakala na izdajalca z nalogo, da ga likvidira. Patrulo je vodil znani partizan Miha Novak.

Vlada LRS je že razpravljala o predlogu zakona, s katerim naj bo 22. julij poštavljen za praznik slovenskega naroda — praznik pričetka oboroženega odpora. Ljudska skupščina bo na svojem prihodnjem zasedanju gotovo ta predlog potrdila.

Promet na progi Zagreb—Reka vzpostavljen

Na progi Zagreb—Reka je zopet vzpostavljen normalen promet. Promet je bil prekinjen 22. t. m. zaradi večjega zemeljskega plazu. Proga je bila na nekem mestu v Gorskem Kotaru zasuta z okrog 1000 m³ zemlje in kamenja. Celih 5 dni so čistili progo in hkrati minirali ogroženi del.

Svetovni židovski kongres zavevta izročitev Artukovića

Zveza židovskih verskih občin v FLRJ se je obrnila na Svetovni židovski kongres v New Yorku in Londonu, naj bi pozval svoje člane, da bi vplivali na javno mnenje in vlade svojih držav, da bi odločno zahtevale izročitev vojnega zločince Artukovića Jugoslaviji. V odgovoru na prošnjo je Svetovni židovski kongres v New Yorku obvestil Zvezo židovskih verskih občin v FLRJ, da v celoti podpira njegovo upravičeno zahtevo, naj Artukovića izroče Jugoslaviji, da pride pred sodišče. Zveza židovskih verskih občin v FLRJ poudarja v pismu, da so bila na Artukovićevo pobudo in pod njegovim vodstvom ustanovljena taborišča smrti v Jasenovcu, Lobogradu in Krušici. V njih je našlo smrt nad 35.000 židov in na sto tisoče Jugoslovanov.

Zbor dolenskih cvičkarjev

Kdor rad pije cviček, ga bo gotovo zanimalo, če mu nekaj povemo o ljudeh, ki pridelujejo to božjo kapljico. Zato smo jih obiskali na njihovem združenem občnem zboru, ki je bil v nedeljo v starodavnem dolenskem mestu Kostanjevici.

To je bil zbor, da malo takih. Že zgodaj zjutraj so privrle v Kostanjevico ljudje iz bližnjih in daljnjih vasi. Zbrali so se na dvorišču ogromnega, starodavnega gradu, kjer so nekdanj gospodovali v bela kute odeti menihi. Potem so napolnili veliko obokano dvorano, ki je bila še nedavno v ruševinah, zadruga pa jo je obnovila. Kako prijetno je človeku, ko izpod toplega majskega sonca stopi v njen hladni prostor! In kako prijetno je šele ljudem, ki vedo, da je ta dvorana njihova, zadruga! Že po tem, ker so se zbrali v tako velikem številu — nad 90 odetkov jih je prišlo — sprevidiš, da imajo radi svojo zadrugo. Nič ni čudnega, če jo imajo radi, saj jim je dala že marsikaj, česar prej niso imeli. Poslušajte...

Naš cviček kupujejo v Angliji, Švicah in Braziliji

Kdo je v stari Jugoslaviji kupal dolenski cviček? Kranjski so bili njegovi ljubitelji, daleč izven meja kranjske dežele pa si ni mogel utreti poti. Težaven je bil boj cvičkarjev, preden so sprito hude konkurence prodali svoj pridelek. Zdaj pa je drugače. Dolenski cviček je zaslovel ne samo pri nas, ampak tudi v zamejstvu. Zdaj ga kupujejo Anglija, Švica in Argentina. Ko bi ga le imeli toliko, da bi lahko ustregli vsem naročilom! Tege pa vinarka zadruga v Kostanjevici še zdaleč ne more. Samo ona namreč goji tak cviček, ki si je lahko utrl pot v svet.

To je plod naporega, vztrajnega dela, ki mu vinogradniki ne bi bili kos, če ne bi bili združeni v zadrugo. Le zadruga jih je mogla dvigniti, saj so po osvoboditvi začeli tako rekoč iz nič. Zdaj je zadruga gospodarsko močna — njena aktivna gredo v težke milijone. Da si je cviček utrl pot v svet, ga je bilo treba v združnih kletih negovati. Zadruga je uredila kleti, nabavila cisterne, začela sistematično zatirati peronosporo itd. Le tako je možno priti do kvalitetnega cvička. Sicer pa — pokusite ga sami. Morda vam bo še bolj prijala gorgjanska črnina — nova vrsta vina, ki jo je uvedla zadruga. Toda... nikar ne mislite, da je cviček vsaka brozga, ki vam jo prinese na mizo v gostinah. S svetlo jezo so na zboru udrihali zadrugniki po tistih šušmarjih, ki razne mešanice prodajajo za cviček ter jemljejo dobro ime pravemu cvičku, kakršen se lahko rodi

samo na Dolenskem... najboljši seveda v kleteh kostanjevskih zadrug.

»Vinogradi naši pešajo...«

Samo pol ure si med temi ljudmi, pa že sprevidiš, da ljubijo svoje vinograde kakor svoje življenje. Pogledi te stare, zgazane ljudi! Molče sedi vsak na svojem stolu in prvi hip se ti zdi, da ni moč spraviti besede iz njih. Ko pa se jim razveže jezik, ko začno govoriti o svojih vinogradih in cvičku, poslušaj njihove besede kakor pesem.

V kotu se je dvignil star mož. Obrsal si je potno čelo in začel:

»Vinogradi naši pešajo, stari so, to veste vsi...«

Besede, kakor bi jih bral iz knjige verzov. Nikjer jih ni bral, privrele so mu iz srca. In potem je govoril o obnovi vinogradov. Brez njih bi bili ti ljudje mrtvi. Treba je poživiti njihovo rast, treba je že enkrat začeti...

Kako začeti? Mar naj začne vsak na svojem, mar naj vsak za svojo parcelo naredi poseben načrt za obnovo? Ne, to bi bilo nemogoče. Edino zadruga jim lahko pomaga. Najela je že dvoje zemljišč, kjer bodo pridobivali cepčce. Prikrbela jim bo treni material. Ne bo lahka ta stvar, toda treba je začeti. Uspehi bodo le, če se bodo še tesneje strnili okrog zadruga. Marsičemu se bo treba odpovedati, zlasti pa tisti stari zavesti, da je ta parcelica moja in ta tvoja. S tem seveda ni rečeno, da bo vinogradnik zgubil lastništvo nad svojim vinogradom. Ne, še naprej bo njegov gospodar, še naprej bo lahko rekel, da je njegov. Toda, če hočemo vinograde res obnoviti, jih je treba začeti obnavljati načrtno. Posamezne vrste bo treba posaditi na taki zemlji, ki jim najbolj prija. Skratka: uspehi bodo le, če bodo pustili, da jih vodi zadruga. Pri tem jim bo ljudska oblast gotovo pomagala s krediti.

Zadruga bo začela prirejati strokovna predavanja o umnem kletarstvu, o negi vinogradov itd. Njeno vodstvo se celo ukvarja z mislijo, da bi izdalo strokovno brošuro o pridelovanju in negi cvička. Vse to pa še vedno ne bo dovolj. Zadruga potrebuje strokovnega kadra. Ne napredovati se pravi začeti. Tege se je vredno zavedati zlasti zdaj, ko prodajamo vino v države, kjer je delo v vinogradih mehanizirano in mnogo bolj strokovno kakor pri nas. Brez novega kadra bi težko napredovali. Zato se bodo morali vinogradniki hočeš nočeš sprijazniti z mislijo, da bodo pošiljali svoje sinove v šole. Ne bomo večno rigolali po starem! Prišli bomo do strojev, saj imamo zdaj, v novem sistemu zunanje trgovine, dovolj možnosti za to.

Čim boljši pridelek — tem večja cena

Ko je bila diskusija že pri kraju, je vstal suh mož z dolgimi, sivimi brki in dejal nekako takole: »Ko je bil obvezen odkup, smo nekateri prodajali dobro, drugi pa slabo vino. Plačali pa so vsem enako. Za nas, dobre vinogradnike, to prav gotovo ni bila spodbuda za izboljšanje proizvodnje. Kdo bi se trudil, če pa ve, da je za kvalitetno vino in za brozgo enako plačilo!«

Te besede so vsi odobravali. Nekdo pa je potem pojasnil, da se je to lahko dogajalo le v sistemu obveznega odkupa. Zdaj, ko je začel veljati zakon ponudbe in povpraševanja, bo to drugače. Čim boljše bo tvoje vino, tem dražje ga boš prodal. Res, novi sistem blagovnega prometa je tudi vinogradnikom prinesel možnost napredka.

Se o mnogočem so se pomenili vinogradniki. Iz vseh njihovih besed je odmevala ljubezen do lepe dolenske zemlje, ljubezen do vinogradov, ki so potrebni obnove.

Potem so izvolili nov upravni odbor. Odbor je precej močan, saj je zadruga velika — vanjo so vključeni vinogradniki — člani splošnih kmetijskih združenj skoraj iz polovice okraja. Po voltvah so se okrepčali z vinom in kruhom in veselo razpoloženje je zavladalo med njimi.

Iz srca jim želimo, da bi vsi načrti, o katerih so se pomenili na zboru, postali kmalu resnica. Zlasti pa, da bi tesno strnjeni okrog zadruga čimprej obnovili svoje ljubne vinograde!

Ročno obdelovanje vinogradov je naporno

